

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

תוכן

- א. שבשעת לקיטתו עישורו.....1
- ב. לקטן לאכילה יש בהן משום קדושת שביעית לקטן לעצים אין בהן משום קדושת שביעית.....2
- ג. אין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לכבוסה.....3
- ד. שביעית מתחללת ... בין דרך מקח בין דרך חילול.....4
- ה. מה קדש תופס את דמיו אף שביעית תופסת את דמיה ... תהיה בהוייתה תהא.....5
- ו. הא כיצד לקח בפירות שביעית ... אחרון אחרון נכנס בשביעית ופרי עצמו אסור...6
- ז. על שחוטין מתחללין על חיין אין מתחללין גזירה שמא יגדל מהן עדרים.....7

דף מ.

א. שבשעת לקיטתו עישורו

בספירת שנות מעשר וביהם לשביעית, באילן הולכים אחר הנטה ובירק הולכים אחר זמן הלקיטה, והאתרוג בלבד משאר פירות האילן דעת הרמב"ם¹ שהרי הוא כירק², והולכין אחר לקיטתו בין למעשר בין לשביעית, כיצד אם נלקט בשלישית אחר ט"ו בשבט³, מפרישין ממנו מעשר עני אף על פי שנגמר בשנייה, וכן אם נלקט ברביעית קודם ט"ו בשבט מפרישין ממנו מעשר עני, נלקט ברביעית אחר ט"ו בשבט מפרישין ממנו מע"ש. אולם לענין שביעית מדינא אזלי' באתרוג אחר הנטה, אלא שהחמירו חכמים באתרוג היוצא מששית לשביעית לילך גם אחר לקיטה להחמיר, ולכן אתרוג בת ששית שנכנסה לשביעית אפילו היתה פחות מכפול ונעשית כככר חייבת במעשר עני. אף על פי שרוב גידולה בשביעית⁴. וכן אם היה רוב

¹ רמב"ם ודרך אמונה הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק א הלכה ה' ו
² משום שאתרוג דרכו ליגדל על כל מים כירק נתנו לו דין ירק דאזלי' ב' בתר לקיטה
³ דאע"פ שהולכין באתרוג אחר לקיטה כירק מ"מ ר"ה שלו ט"ו בשבט כשאר אילנות
⁴ שמהמירין לילך גם אחר הנטה, ואף על גב דע"כ מחויב להפקירן משום דשמא אזלי' בתר לקיטה וממילא פטור ממעשרות משום הפקר, מ"מ החמירו רבנן לעשרו כדי שידעו שספק הוא וכ"ז באתרוג של ששית שנכנס לשביעית אבל של שביעית שיוצא למוצאי שביעית דינו כאילן לנמרי ואזלי' בתר הנטה.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

גידולו בששית וחייב במעשר כשיית הואיל ונלקט בשביעית הרי הוא כפירות שביעית⁵.

ודעת הראב"ד ורש"י ותוס' והגר"א שהולכין אחר הנטת לגמרי⁶ בין למעשר ובין לשביעית⁷ ואין בו קדושת שביעית כלל אם הנט בששית, ואם הנט קודם ט"ו בשבט של שלישית מפריש מע"ש ולאחריו מעשר עני. ולדינא יש מקום להקל בזה שגם דעת הרמב"ם אינו אלא להחמיר בלקיטה מדרבנן אלא שנהגו להחמיר כרמב"ם.

ותפ"ז ולימון וכדומה⁸ כל פרי הדר שמשקין אותו כמו אתרוג, וגם הן משתוין בבנין הפרי ובקליפתן ובחילוק חלקיהן וקרומיהן ופריין משקה נזול מופקד בקרום המקיפו, יש להסתפק בהן אולי הם מין אתרוג, ועריך לעשר ב' מעשרות בפרות שחנטו בשניה ונלקטו בשלישית וכן שחנטו בשלישית ונלקטו ברביעית, וכן בחמישית וששית. כלומר שיעשר מעשר שני ומעשר עני ועריך להתנות ולפדות המע"ש ולעשותו מעשר עני וליתן לעניים, ור"ה שלהן ט"ו בשבט. ולענין שביעית יש לסמוך בפירות הדר על הפוסקים, שהולכין אחר חנטה⁹.

ב. לקטן לאכילה יש בהן משום קדושת שביעית לקטן לעצים

אין בהן משום קדושת שביעית

כלל גדול¹⁰ אמרו בפירות שביעית, כל שהוא מיוחד למאכל אדם כגון היטים תאנים וענבים וכיוצא בהן אין עושין ממנו רפואה אפילו לאדם¹¹, שנאמר לכם לאכלה כל שהוא מיוחד לכם יהיה לאכלה ולא לרפואה. אבל מותר לכבוש מיני בשמים שבושין לריח, אף על גב שאין דרך לעשותן אלא העשירים¹².

⁵ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ד הלכה יב

⁶ ובמאירי ר"ה ט"ו. הביא פוסקים דפטורה ממעשר ומשביעית דלענין שביעית הולכין אחר הנטת ולענין מעשר אחר לקיטה והביא שם גם את דעת הר"י בן מ"צ בביכורים פ"ב מ"ו שהולכים אחר לקיטה לגמרי באתרוג לשביעית ולמעשרות.

⁷ חזו"א שביעית סי' ז' סק"י

⁸ חזו"א שביעית סי' ז' סקט"ז וכ"ה בקונטרס ה' תרו"מ שהדפים רז"ש ז"ל ובהזו"א שביעית סי' ז' סק"ד כתב שקרוב הדבר שהן מין אתרוג וראוי להחמיר לדעת רבנו

⁹ חזו"א שם סי' כ"א סקט"ז

¹⁰ רמב"ם ודרך אמונה הלכות שמיטה ויובל פרק ה הלכה יא

¹¹ דכיון שאינו דבר השווה לכל נפש הוי הפסד

¹² מ"מ מקרי שוה לכל נפש אלא שאין להם, אבל רפואה אין ראוי אלא לחולה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

וכל שאינו מיוחד למאכל אדם אלא לבהמה כגון קוצין ודרדרין הרכים, עושין מהן רפואה לאדם אבל לא לבהמה, שאין זה הפסד כיון שאין עומד אלא למאכל בהמה, ועושה ממנו רפואה לאדם, אבל לעשות ממנו רפואה לבהמה הוי הפסד כיון שעומד לאכילת בהמה.

כל שאינו מיוחד לא לזה ולא לזה הרי הוא תלוי במחשבתו, חשב עליו לעצים הרי הוא כעצים ועצים אין בהן קדושת שביעית, לאכילה הרי הוא כפירות, ואפילו אם ליקטן לעצים ואח"כ חשב עליהן לאכילה גם קדשו בקדושת שביעית.

חשב למאכל אדם ולמאכל בהמה, נותנין עליו חומרי מאכל אדם שאין עושין מהן רפואה, וחומרי מאכל בהמה ואין שולקין אותו, שמאכל בהמה אין דרך לשולקו ולכן אסור.

עצים העומדים לבנין, ולעשות כלים, או להסקה, אפי' עצים שמדליקין להאיר או לחמם אין בהן קדושת שביעית, ואפי' מיני עצים שהנסורת שלו יש בו ריח ג"כ אין בו קדושת שביעית דבטל לגבי העץ, דבר שהי' קדוש בקדושת שביעית מדין מאכל אדם ומאכל בהמה ונפסל, ואין ראוי עכשיו אלא להסקה. פקע ממנו קדושת שביעית.

תאנים שנפסלו מאכילת אדם יש להקל לעשות מהן ספירט.

ג. אין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לנבוסה

גידולי שביעית¹³ המיוחדים לשימוש לכביסה קדושת שביעית חלה עליהן, ומכבסין בהן. שנאמר ו"היתה שבת הארץ לכם" לכל צרכיכם, אבל אסור להסיק בהם¹⁴ או להפסידם ולעשות בהם סחורה¹⁵. וי"א¹⁶ שאין חל עליהם כלל קדושת שביעית. אפי' בדברים העומדים לצביעה, ואפי' לצביעת כלי תשמיש האדם, וכ"ש דברים העומדים לאכילת אדם ואפי' דרכן גם בתשמישים אלו, אסורין במשרה וכביסה. שנאמר והיתה שבת הארץ לכם

¹³ שם ושם הלכה י

¹⁴ חזו"א סי' י"ג סק"ז

¹⁵ ולא דמי לעצי הסקה שאין קדושת חלה עליהן כלל דהתם אין הנאתן וביעורן שוה שאין ההסקה אלא הכשר ההנאה וההנאה באה אחר שהוסקו ונשרפו אבל כביסה מתבער דרך הנאתו אלא שלא נגמרה עדיין הנאתה עד שתגמר השריה והכביסה

¹⁶ דעת רש"י שגם זה נקרא אין הנאתו וביעורו שוה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

לאכלה ולא לזילוף¹⁷, ולא להקיא¹⁸, ולא למשרה¹⁹, ולא לכביסה. ולכן אסור להסיר כתם במי סילקא, או במיץ לימון, וכדומה.

העומד למאכל בהמה, עושין ממנו משרה וכבוסה לצורך אדם.

גדולי שביעית העומדים וראויים רק להדלקה בירושלמי מסתפק וכתבו האחרונים²⁰ שנוהג בהם קדושת שביעית.

דף מ:

ד. שביעית מתחללת ... בין דרך מקח בין דרך חילול

שביעית תופסת דמים בקדושתה, כלומר שהכסף בו סחרו בפירות שביעית מתקדש גם כן. ואפילו במכירה המותרת, כגון שמכר פירות שביעית מפירות שנותרו לו לאחר שלקה לאכילתו, כדי לקנות אוכל אחר, הכסף נתפס בקדושת שביעית.

אין שביעית²¹ מתחללת לתפוס דמים בקדושתה אלא דרך מקח²², כלומר שמכרן לחברו וקבל דמיהן, וכסף זה נקרא "דמי שביעית". אבל לא דרך חילול, כלומר אם רוצה לחללן על פרי אחר או על מעות שאמר הרי פירות הללו מחוללין על מעות האלו בדרך שפודין הקדשות, לא חל כלום, ופירות השביעית בקדושתן, והמעות או הפרי שעליו חילל חולין כבתחילה.

ואף בדרך מקח אינו מתחלל אלא אם שילם לו הלוקח מיד²³, אבל אם לקח בהקפה ואח"כ שילם לו, הדמים חולין לכל דבר.

¹⁷ כגון יין שמזולפין ע"ג קרקע לריח טוב דהוי הפסד

¹⁸ שאוכל יותר מדאי כדי שיקיא דהוי ג"כ כעין רפואה

¹⁹ לשרות פשתן ביין של שביעית

²⁰ חזו"א סי' יג

²¹ רמב"ם ודרך אמונה הלכות שמיטה ויובל פרק ו הלכה ח

²² וגם בדרך מקח הפרי אינו יוצא לחולין אלא נשאר בקדושתו.

²³ ואין דין תפיסת הדמים עד שתהא המכירה נגמרת בא' מדרכי הקניה המועלת שימשוך הלוקח הפירות, אבל אם קיבל המוכר מעות בלי משיכה אין נתפס. ובמושך הלוקח פירות צריך שיהא הלוקח מייחד מה שהוא נותן לו כנגדם אבל אם לקחן בהקפה ואח"כ שילם למוכר דמיהן מותר. מיהו אם אין המוכר מאמינו ללוקח ליתן לו בהקפה אפשר דלא קנה עד שיפרע והדמים נתפסין בקדושה, וכן אם מכר לו פירות עבור פירות צריך שימשוך א' מהן. ואם מכר פירות לשלם כסף אח"כ אף שייחד לו מעות ואף באומר שיתחללו לא מהני. וכן כשנתן מעות ולא משך. ורק אם התנו שיחול הקנין כשיהי' המעות ביד המוכר והפירות ביד הלוקח ולא יזכה במעות עד משיכת הפירות או חל קדו"ש על המעות. דרך אמונה שם ס"ק נה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

ולפיכך יש לזהר כשקונה פירות שביעית שיקנה בהקפה כלומר שלא ישלם מיד בשעה שקונה אלא יקח הפירות לרשותו, והתשלום יזקוף עליו במלוה, ואין חילוק מתי פורע חוב זה ומותר לפרעו אפי' אחר כמה רגעים. אלא שחלות הקנין לא יהא תלוי בפריעת התשלום.

יש אפשרות נוספת למכור פירות שביעית והכסף לא יתפס בקדושת הפירות, והיא למכורם בהבלעה, כלומר למכור במחיר גבוה דבר שאינו קדוש בקדושת שביעית, ואת בפירות לתת במתנה.

המוכר פירות שביעית שלא בהקפה שנתפסו הדמים בקדושת שביעית, צריך לקנות בכסף שקיבל אוכלין, או משקאות, ומותר ליקח כל אוכלין אפי' בשר ודגים וכן מים ומלח, וקדושין קדושת שביעית ע"י החליפין. אבל אסור ליקח בדמים טלית וכיו"ב.

מותר לקנות פירותיו של גוי אצל גוי ולשלם לו מיד ואין נתפס בקדושת שביעית אבל אם קונה פירות גוי אצל ישראל צריך לקנות רק בהקפה.

בד"א בפרי ראשון שעליו שילם את הכסף או קנהו בחליפין, אבל בפרי שני כלומר פרי שנתקדש בקדושת שביעית על ידי שקנה עבורו פירות שביעית, וכן כסף או דבר מאכל שנתפס בקדושת שביעית, מתחלל בין דרך מקח כנוכר²⁴, ובזה אין מועיל שיכוין שלא לחללו וישארו הפירות בקדושתן אלא הדמים נתפסין, ומ"מ אפשר שגם הפרי השני אין יוצא לחולין אם כיון שלא לחלל שלא לדעתו ושניהן קדושין. בין דרך חילול. שאמר זה מחולל על זה, או זה תחת זה. אסור לחלל דמי שביעית לכתחלה, שזה מנה על שוה פרוטה²⁵ רק על שויו. אף על גב דבדיעבד מחולל.

ה. מה קדש תופס את דמיו אף שביעית תופסת את דמיה ...

תהיה בהוייתה תהא

חומר בשביעית מבהקדש²⁶, שהפודה את ההקדש יצא הקדש לחולין ויתפשו הדמים תחתיו, והשביעית אינה כן, אלא המוכר פירות שביעית יתפשו הדמים²⁷ ויעשו כפירות שביעית, והפירות עצמן לא נתחללו ונעשו כפירות שאר שנים, אלא נשארים בקדושתם, שנאמר בה תהיה בהוייתה

²⁴ ומ"מ א"צ קנין המועיל דכיון שנתרצו שניהם שיתחלל הו"ל חילול וצריך שימכרנו מכירה נמורה בלי שום תנאי ושיויר ואז יורד הקדושה מהפרי השני

²⁵ חזו"א סי' כ"ה סק"ה ועי' בסי' י"ג סק"ג שכתב אפשר דבדיעבד מחולל משמע דלא ברירא ל"י וזה דלא כהרש"ם דף קנ"ו ב' שכו' דמותר אפי' לכתחלה

²⁶ רמב"ם שם ודרך אמונה שם הלכה ו

²⁷ ויש להסתפק אם פחות מש"פ נתפס בקדושת שביעית ובפנ"י הוכיח מהתוס' בסוכה שהמוכר פירות שביעית אף שלאכילה אין שוין כ"כ רק בעבור המצוה כמו אתרוג כל הדמים נתפסין בקדו"ש והפנ"י פקפק ע"ז.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

תהא לעולם, ולפי שנקראת קדש תופשת דמיה, נמצאת אומר האחרון נתפש בשביעית, והפרי עצמו הוא כמו שהיה.

המעות או הפירות שנתפסו בקדושת שביעית ומקבל דין אותן הפירות שמכר.

ולכן אם החליף יין שביעית בשמן חולין, אין מדליקין בשמן ואין סכין בו כמו שאין מדליקין וסכין ביון. וכן אם החליף שמן שביעית ביון חולין אין מדליקין וסכין ביון שאסור להדליק ולסוך ביון אף שבא מכח שמן. ואם החליף אוכלי אדם באוכלי בהמה, אין עושין מהן רפאזה כמו אוכלי אדם כנ"ל.

ואפשר²⁸ שאם מכר ספיחין איסור ספיחין חל גם על הדמים, ואף אם אין לו זכיה בספיחין מ"מ אם מכר נתפסין הדמים.

דעת מהרי"ט²⁹ דאע"ג דיש קדושת שביעית בפירות גוי מ"מ אם הגוי מכר פירות שביעיתאין הדמים נתפסין בקדושה ודעת הרש"ס³⁰ שנתפסין. ובחזו"א³¹ מסופק בזה, אבל גוי שמכר לגוי בודאי אין הדמים נתפסין.

ישראל שלקח מגוי פירותיו של הגוי אין הדמים נתפסין אבל אם קונה פירות גוי אצל ישראל הדמים נתפסין, וסתם מטבעות אין חוששין להם שמא הן דמי שביעית שהולכין אחר הרוב.

ו. הא כיצד לקח בפירות שביעית ... אחרון אחרון נכנס בשביעית ופרי עצמו אסור

כיצד נתפס – לקח בפירות שביעית או בדמיה³² בשר או ביצים או שאר מאכלים³³. נעשה הבשר כאותן הפירות ואוכלו כפירות שביעית, וצריך לבער אותן בשעת ביעור השביעית כשיגיע זמן הביעור של אותן הפירות שמכר.

²⁸ חזו"א שם סי' י' סקי"ז

²⁹ ח"א סי' מ"ג

³⁰ רבינו שלמה סירליאו ועיין חזו"א שביעית סי' כ"ה סקי"ד וכ"ד השל"ה בשער האותיות

³¹ סי' י' סקי"ד

³² שאם מכר הפירות במעות נתפסין המעות בקדושת הפירות וכשקנה מהן בשר נעשה הבשר בקדושת הפירות ויצאו המעות לחולין

³³ אבל דבר שאינו מאכל כגון כלי וכיו"ב אסור לקנות מדמי שביעית הוין ממעות שיכול לחלל עליהן וכנ"ל דמעות הוי כפירות כיון שקונין בהן כל דבר

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

לקח באותו בשר או בדמיו דגים, יצא הבשר ונתפשו הדגים, לקח בדגים או בדמיהן שמן, יצאו דגים ונתפש שמן, לקח בשמן או בדמיו דבש יצא שמן ונתפש דבש, וצריך לבער הפירות הראשונות עם הדבש האחרון, כדרך שמבערין פירות שביעית, בזמן הביעור של הפירות הראשונים וכן אפי' עד אלף ואין עושין משניהם רפואה ולא מפסידין אותן כשאר פירות שביעית. אפי' באופן שהפירות השניים היו מותרין בזה, כגון החליף יין בשמן, אין מדליקין בהשמן כיון שאצל היין נחשב זה להפסד, מקבל השמן דין היין.

ז. על שחוטין מתחללין על חייז אין מתחללין גזירה שמא יגדל מהן עדרים

כשמחללין³⁴ פרי הנלקח שנית, אין מחללין³⁵ אותו על בהמה חיה ועוף חיים, שמא יניחם ויגדל מהם עדרים והרי זה כעושה מהם סחורה ועוד יש לחשוש שמא יבא להשהותם אחר הביעור, ואין נ"מ בין זכרים לנקבות דגזרי' זכרים אטו נקבות, ואצ"ל פירות שביעית שביעית עצמם, כשמחלל דרך מקח כנזכר אסור לקנות חיים, דשביעית המירא טפי מדמיה ואם בדמים אסור כ"ש בה, ואף על גב שהפרי הראשון נשאר בקדושתה מ"מ כיון שהטעם שמא יגדל עדרים אסור.

אבל מחללין אותן הפירות, על בעלי בהמה חיה ועוף השחוטים. אף על גב שעדיין צריך לבשלם, וכן מחלל על עיסה אף שצריך עדיין לאפות.

³⁴ רמב"ם ודרך אמונה שם הלכה ט

³⁵ במרכה"מ פ"ה מבכורות ה"ט כתב דוקא דרך חילול, אבל דרך מקח יכול לקנות גם חיים ולא חיישי' שיגדל עדרים. ועיין דרך אמונה ציון ההלכה שם ס"ק קד שהקשה "אבל הוא תמוה דהא סיים רבנו ואצ"ל שביעית עצמה והרי שביעית עצמה אין מתחללת אלא דרך מקח ומש"כ המרכה"מ שם לתרין הוא תמוה מאד".

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>